

8. Родченко, А. М. Опыты для будущего. / А.М. Родченко. – М.: Грантъ, 1996. – 416 с.

9. Родченко, А.М. Пути современной фотографии / А.М. Родченко // Новый ЛЕФ. – № 9, 1928. – С. 31–39.

10. Сидорина, Е.В. Русский конструктивизм: истоки, идеи, практика. / Е.В. Сидорина. – М.: ВИНТИ, 1995. – 240 с.

11. Советское искусство за 15 лет: материалы и документация. – М.: Изогиз, 1933. – 633 с.

12. Третьяков, С. С Новым годом! С «Новым ЛЕФом!» / С. Третьяков // Новый ЛЕФ. – № 1, 1928. – С. 1–3.

13. Тромин, Н. Пространство и фотография / Н. Тромин // Советское фото. – № 5, 1928. – С. 203–208.

ШКОЛА, НАРОДЖАНАЯ РЭВАЛЮЦЫЯЙ

Куракевіч Н. І.

г. Мінск, БДУІР

Упершыню ў гісторыі Беларусі ў 1920-я гады былі зроблены першыя крокі ў станаўленні і развіцці нацыянальнай школы. Нягледзячы на перашкоды і вялікія цяжкасці, беларускія вучоныя і настаўнікі з энтузіязмам працавалі на ніве народнай асветы. Вопыт арганізацыі вучэбна-выхаваўчай работы нацыянальных школ мае вялікае значэнне для сучаснасці.

У пачатку 1920-х гадоў урадам былі вызначаны задачы школы і прынцыпы яе функцыяніравання. У аснову пабудовы народнай школы ў ССРБ былі пакладзены Палажэнне аб адзінай працоўнай школе і пастанова Першай партыйнай нарады па народнай адукацыі, якая праходзіла ў Маскве ў канцы снежня 1920-пачатку студзеня 1921 г. У Палажэнні аб адзінай працоўнай школе былі сфармуляваны мэты і задачы савецкай школы, вызначаны змест і арганізацыя яе работы. Упершыню на школу ўскладалася задача выхавання новага чалавека, сумленнага грамадзяніна рабоча-сялянскай рэспублікі, арганізатара і будаўніка сацыялістычнай дзяржавы і сацыялістычнага быту на аснове працоўнага метаду [5, арк. 99]. Прынятая партыйнай нарадай школьная сістэма была адобрана канферэнцыяй КП(б)Б і II Усебеларускім з'ездам Саветаў.

На II Усебеларускім з'ездзе Саветаў, які праходзіў у Мінску ў

снежні 1920 г., былі вылучаны наступныя асноўныя задачы па праблемах асветы: усебаковая палітычная асвета працоўных мас, арганізацыя сеткі навучальных устаноў на мясцовых мовах, падрыхтоўка для іх работнікаў асветы; хутчэйшы рамонт школьных будынкаў, забеспячэнне іх палівам; адкрыццё Беларускага дзяржаўнага універсітэта; арганізацыя прафесійна-тэхнічнай адукацыі; дапамога дзецям сялян і беднаты, арганізацыя дзіцячага харчавання, стварэнне школьных сталовых; прыцягненне ўсіх школьных работнікаў Беларусі да арганізацыі школьнай справы, забеспячэнне іх харчаваннем, мануфактурай [4, арк. 14-15].

У снежні 1920 г. у Мінску адбылася Першая партыйная нарада па пытаннях народнай адукацыі, скліканая ЦК КП(б)Б. Выпрацаваная першай партыйнай нарадай па народнай асвете школьная сістэма была адобрана ў кастрычніку 1921 г. V з'ездам Камуністычнай партыі Беларусі. Наркамасветы распрацаваў мерапрыемствы па пераходзе на новую сістэму народнай асветы. Рэарганізацыі школ папярэднічала дэтальнае вывучэнне матэрыяльнай базы і кваліфікацыі педагогаў школ II ступені. Наркамасветы прыняў канкрэтны план рэарганізацыі школ II ступені. Такіх школ у 1921-1922 гг. з поўным складам класаў у Беларусі працавала 56. Таму практычнае правядзенне гэтай рэформы не сустрэла вялікіх цяжкасцей.

Пытанне аб правядзенні рэформы было разгледжана калегіяй НКА ССРБ і прапанавана канферэнцыі загадчыкаў павятовых аддзелаў народнай адукацыі і загадчыкам школьных пададдзелаў. У выніку разгляду стала зразумела, што на Беларусі правесці яе, з аднаго боку, лягчэй у параўнанні з Расіяй і Украінай. З другога – тая ж прычына, па якіх неабходна перайсці да рэформы, асабліва рэльефна выступаюць на Беларусі. Да таго ж у нас школ II ступені ў поўным сэнсе гэтага слова было вельмі мала ў сувязі з частымі акупацыямі.

Наркамасветы ССРБ, прыняў 16 лютага 1922 г. новую сістэму народнай адукацыі, па якой сямігадовая агульнаадукацыйная політэхнічная школа была прызнана асноўным тыпам масавай навучальнай установы ў нашай рэспубліцы. Яна ахоплівала дзяцей і падлеткаў ва ўзросце ад 8 да 15 гадоў і падрыхтоўвала іх да прафесійнай адукацыі ў чатырохгадовых тэхнікумах [1, с. 1]. Адзіная працоўная школа з'яўлялася дзяржаўнай, існаванне прыватных школ не дазвалялася, хоць згодна са Статутам адзінай працоўнай

школы ССРБ, насельніцтва мела права арганізоўваць школы з дазволу раённых выканаўчых камітэтаў на ўласныя сродкі паводле ўзгаднення з органамі народнай асветы [6, с. 3].

Адзіная працоўная сямігадовая школа падзялялася на 2 канцэнтры: першы складаўся з 4 груп навучання для дзяцей 8 - 11 гадоў, другі - з трох груп (класы ў той час называліся групамі) навучання для дзяцей 12-15 гадоў. Абодва канцэнтры маглі існаваць як разам, так і паасобку [5, арк. 100-101].

Адзінай школа называлася таму, што ўся сістэма ад дзіцячага сада да ўніверсітэта прадстаўляла сабой адну неразрыўную лясвіцу. Усе дзеці павінны былі пасгупаць у адзін і той жа тып школы і пачынаць сваю адукацыю аднолькава [3, арк. 60]. Колькасць навучэнцаў у кожнай групе сямігадовай школы не павінна была перавышаць 40 чалавек, прычым хлопчыкі і дзяўчынкі вучыліся разам. Навучанне павінна было весціся на беларускай мове. Мова беларуская і руская (першая – як мова большасці насельніцтва Беларусі, другая – як маючая агульнасаюзнае значэнне) з’яўляліся абавязковымі прадметамі выкладання ў сямігадовай школе. Абавязковым з’яўлялася і выкладанне адной замежнай мовы.

Канкрэтны план рэарганізацыі быў распрацаваны Наркамасветы ССРБ. Згодна з ім, школы II ступені, якія мелі ў сваім складзе толькі два малодшыя класы, лёгка рэарганізоўваліся ў сямігодкі шляхам зліцця з класамі пачатковай школы. Школы II ступені, якія мелі ў сваім складзе ўсе 4 класы, прадугледжвалася рэарганізаваць у сямігодкі і тэхнікумы паступова на працягу некалькіх гадоў з такім разлікам, каб забяспечыць вучням двух старшых класаў магчымасць скончыць поўны курс або паступіць у тэхнікум.

Рэарганізацыі папярэднічала дэталёвае вывучэнне матэрыяльнай базы школ. Па якасці абсталявання школы дзяліліся на 4 катэгорыі: са спецыяльным абсталяваннем, добрым, здавальняючым і дрэнным. Такая класіфікацыя школ дазваляла вызначыць базу для стварэння тэхнікумаў. Колькасць школ II ступені ў Беларусі стала хутка скарачацца, іх рэарганізацыя супала з ажыццяўленнем мерапрыемстваў па планамернаму скарачэнню школьнай сеткі, выкліканаму цяжкім эканамічным становішчам краіны. Са 122 поўных і няпоўных школ II ступені, якія гграцавалі ў пачатку 1921 г., да 1 студзеня 1922 г. захавалася толькі 27. Да вясны 1922 г. школы II

ступені на тэрыторыі Беларусі перасталі існаваць [2, с. 98]. Сямігодка на доўгі час стала асноўным тыпам агульнаадукацыйнай школы. Працягваць адукацыю магчыма было ўжо толькі па лініі прафесійных навучальных устаноў. Падрыхтоўка ў тэхнікумы з'яўлялася адной з асноўных задач, якія вырашаліся сямігадовай працоўнай школай. Часова не ставілася задача развіцця школ II ступені.

На базе сямігодкі было вырашана ствараць спецыяльную адукацыю. Асноўнай яе формай Партыйная нарада прызнала тэхнікум, дзе адначасова павінна была завяршацца агульная сярэдняя адукацыя. Дзевяцігадовыя школы былі рэарганізаваны ў сямігодкі. Такая сістэма народнай адукацыі ў асноўным адпавядала ў той час задачам гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

Выкарыстанная літаратура

1. Асноўныя прынцыпы арганізацыі працоўнай 7-мёх гадовай школы. – Мінск: Дзярж. выд. Беларусі, 1921, – 7 с.
2. В Народном Комиссариате Просвещения ССРБ (Хроника) // Школа и культура Советской Белоруссии. – 1921, – № 1–2. – С. 98–111.
3. НА Республики Беларусь, ф. 42, воп. 1, спр. 1.
4. НА Республики Беларусь, ф. 701, воп. 1, спр. 10.
5. НА Республики Беларусь, ф. 101, воп. 1, спр. 2190.
6. Статут адзінай працоўнай школы БССР. – Мінск: Выд. народнага камісарыяту асветы, 1926. – 50 с.

ПИТИРИМ СОРОКИН О РЕВОЛЮЦИИ 1917 ГОДА

Курилович Н. В.

г. Минск, БГУ

Питирима Александровича Сорокина (1889-1968) справедливо относят к числу классиков мировой социологической науки. Значимость фигуры этого учёного и то огромное влияние, которое он оказал на развитие обществоведения, в современном научном дискурсе являются общепризнанными.

Жизненный путь основоположника теории социальной стратификации представляет собой ярчайший пример восходящей верти-